

Lecția a nouă: **JOCURI NEPOETICE**

Există, în terminologia informațională de azi, un cuvânt: *autotext*. Dicționarele încă n-au reușit să-l prindă, deși esența lui e simplă. O putem lega de conceptul de (regim) *autopilot*, utilizat atunci când *pilotul viu* plasează, de exemplu, o navă aviatică, una maritimă ori chiar (în anumite condiții) un vehicul terestru... pe un traseu (uniform, rectiliniu) *determinat*. În această „pauză”, a *autopilotajului*, pilotul *viu*, de regulă, se odihnește ori supraveghează, relaxat, acțiunile mecanismului.

Autotextul, așadar (de la *auto* „automat; în sine însuși; prin sine însuși; de la sine; cu mijloace proprii”), este o opțiune sau un instrument care *generează automat* sau „*expandează*” *fragmente de text* (cuvinte sau îmbinări, până la 20 de caractere) *după ce sunt culese doar câteva litere*. Altfel spus, după ce tastezi primele litere ale unui cuvânt, calculatorul (*autotextul*) îți propune variantele cele mai probabile ale continuării. Dacă mașina (programul) „a ghicit”, nu-ți rămâne decât să accepți „oferta”.

Revoluția belgiană,
Egide Charles Gustave Wappers

Ei bine, fenomenul *autotext*, pe care eu îl voi folosi în sens ironic, este frecvent utilizat (involuntar!) și de unii autori de „texte poetice”. Poți observa acest fenomen dacă asculți *manelele* sau muuulte din cântecele *pop*. Pentru că *textierii*, cel mai adesea, nu

se ostenesc să alcătuiască ceva relevant și original. E suficient să-și *declanșeze* „autopilotul gândirii” (al gândirii uniforme, rectilinii și... plate, bineînțeles) și „versurile” curg de la sine, imediat după accesarea primelor litere: *Eu* la tine mă gândesc,/ înțeleg că te iubesc; *Tu* la mine n-ai venit/ și de-aceia sunt mahnit” etc.

Creierul nostru funcționează destul de des în regim „autotext”. Pentru situații previzibile, suntem tentați să nu facem mari eforturi de comunicare și „scoatem” (din „program”) fraze de-a gata: „Oprîți, vă rog, la intersecție...” sau și mai „automatizate”. Atunci când cantina liceului sau a universității nu excelează în bucate originale, de ce am face eforturi intelectuale și lingvistice deosebite când comandăm mîncarea? „Ciorbădefasoleșipărjoalelaaburicuterde mei” este exact ceea ce ne dă banda rulantă a *autotextului nostru interior*, rodat (de meniul invariabil al cantinei)... Pentru că n-are rost să întinzi vorba (părjoala din asta mai gustoasă nu se face și nici terciul de mei nu devine frișcă bătută), pentru că te grăbești și pentru că te grăbește coada...

Ei bine, dar când te apuci să scrii, lasă deoparte *toate automatismele*, inclusiv pe cele ale tehnologiilor moderne. Știind care e pericolul, îmi vine să spun că, atunci când ai *intenția obraznică de a comite un text absolut original*, trebuie să te detașezi de toate: de automatismele sugerate, de cele care îți persistă în memorie (citite undeva), de cele care îți stau în față (în vreo carte deschisă), de cele pe care ți le sugerează calculatorul, sau chiar *autotextul*. N-aș vrea să-ți propun să lași calculatorul, să confecționezi (dintr-o pană de găscă) o pană de scris, să ieși în câmp, în pădure, la râu... Dar închipuie-ți că ți-am propus *ceva în acest gen*: să te detașezi de vulg, de cotidian, de banal, de textele care ar putea să-ți curgă în mod automat, din prefabricatele altora!

Până aici nu ți-am propus niciun joc. (Ce lecție plictisitoare!) Ei bine, un joc „de-a *autotextul*” poate fi organizat doar într-un sens *persiflant*, ca un descântec: așa nu se face! De exemplu, să înceapă cineva să scrie „un cântec” (ca și cum), cât mai banal-previzibil posibil. Colegii vor scrie *fiecare vers par* (sau doar cuvântul care rimează, după cum veți conveni). Cine va

acumula cele mai multe coincidențe? Un fel de concurs al clișeeilor de gândire și de limbă. Și, cum spuneam, *des-cântec* de tratare de aceste cuvinte.

Alt joc: depistează cât mai multe dintre cuvintele care se repetă în poezii. Scrie pe un poster (din camera voastră ori din sala unde faceți ședințele cenaclului)... toate „poetismele”: GLIE, PLAI, DURERE, TRISTEȚE, INIMĂ, SUFLET, CER, SOARE... mai pe scurt, cum ar veni: toată caseta *autotextului*. Lasă-le să stea la vedere. Celor care vor intra le vei spune că sunt *cuvintele tale preferate* (lumea, în general, gândește în clișee), tu însă vei ști că sunt cuvintele care trebuie să se odihnească – au fost exploatate excesiv.

Un alt exercițiu. Priviți, împreună, un tablou. Descrieți acest tablou într-o formă cât mai originală posibilă. Puteți remarca unele detalii care nu ies în evidență, la prima privire. Puteți „impune” unui detaliu marginal să devină central sau foarte important. Puteți menționa armonia detaliilor sau a culorilor. Puteți face abstracție de obiectele concrete și să vorbiți despre formele și liniile care alcătuiesc compoziția. Puteți să vă opriți în mod deosebit la jocul de culori, la lumini și umbre.

Vă puteți referi doar la subiectul tabloului, la peisajul și detaliile pictate, dar puteți comenta și maniera de realizare a lucrării. După ce și-a scris, fiecare, textul, cineva îl citește cu voce tare. De fiecare dată când un cuvânt din text este prezent și în textul altcuiva, acesta va ridica mâna. Atunci, cel care citește face o pauză și toți cei care au scris cuvântul respectiv îl „taie”. În felul acesta își citesc textele alți colegi. **Atenție:** nu se vor elimina cuvintele de legătură, cuvintele-„instrumente gramaticale”.

La ultima etapă, rescrieți textul, astfel încât să nu folosiți aceleași cuvinte pe care le folosesc colegii. E un exercițiu dificil, dar el stimulează originalitatea. De ce să fii „ca toți”?

Chiar dacă admitem că poezia (și nu alt gen literar) e vocația și pasiunea ta – totuși va trebui să respecti regulile jocului nostru și... s-o părăsești. Te-ai speriat? S-o vezi după asta cât de mult va dori să revii.

Cum se „trădează” (observă ghilimelele: e vorba de un joc!) poezia? Să zicem, cochetând cu alte genuri literare. Orice poet, chiar dacă va publica în reviste și cărți numai poezii, e pur și simplu obligat să scrie și alte texte. Pentru a scăpa de automatisme, de inerția *autotextului* din el. Adunând (în minte ori în caietul de note) idei, subiecte, impresii etc., gândiți-vă care

idee s-ar potrivi formulată textual într-un poem, iar care – într-o schiță, într-un eseu, într-o relevantă pagină de jurnal sau scrisoare „literară”. Nu te teme să-ți risipești ideile, unele pot fi valorificate în mai multe genuri, în mai multe texte deodată.

Ca joc, exercițiul poate fi formulat astfel: să alegi, inițial, apoi să „reciclezi” propriul tău poem, din care poate fi construit (și) un text de alt gen: eseu, nuvelă, articol de ziar. Esențial este ca, fie pe ideile textelor tale deja scrise, fie pe unele idei proaspete, să te „forțezi” să scrii texte bine făcute literar, dar de un alt gen decât poezia. Cea mai simplă soluție (și aici jocul chiar stă la îndemâna unor cenacliști) e să scrieți un soi de eseuri-improvizații: „Improvizație [aici puteți, de dragul jocului, să indicați o tonalitate muzicală ori să numiți „instrumentul” muzical potrivit] la

tema poemului «...», apelând, bineînțeles, la textele poetice scrise de colegii de cenaclu. Dar, fiindcă-i vorba de un joc, improvizați și la teme ale poemelor scrise de autori celebri. Important e să vedeți că poezia poate fi privită și din alte perspective. Iar când limbajul vostru „înnoit” de experiențe „străine” (prozaice, dramatice, eseistice, memorialis-

tice) va suna puțin altfel, o să vă amintiți poate și de cele citite aici...

În fine, o altă idee, radicală, de „trădare totală”. Bântuie printre literați o frază-regulă antică: *Nulla dies sine linea* („Nicio zi fără o linie”). Este o formulă concentrată a muncii fără pauze (Pliniu Secund se referea la pictorul elen Apelles). Scriitorii i-au modificat sensul: „Nicio zi fără un rând”. Înțelegeți încotro bate dictonul? Adică, perseverență, muncă zilnică, exercițiu zilnic! Ei, iată, eu vă propun să încălcați (într-un anume fel, că *principiul, în sine, nu e de neglijat!*) această regulă. Încercați, într-o zi, să nu scrieți niciun rând poetic. Și – fie! – niciunul eseistic!

Mergeți la operă (ați fost vreodată la operă? E superb! E poezie în tot: în muzică, în orchestra din groapă, în costume, în decor, în interpreti!). Sau mergeți la muzeul de arte. E numai poezie, pe fiecare tablou! Sau mergeți la Muzeul de Istorie, la Muzeul Științelor Naturale. Sau răsfoiți niște albume de pictură.

Și o să vă convingeți că atât poezie există în jur și în câte forme...! Și mai trebuie să știți: un bun poet e și un mare consumator de muzică clasică și de artă plastică.

Bătălia de la Glorietta, Roy Andersen